

Ólavsøkuferðin, sum endaði í Útistovu í Vági

Jógvan Heinesen á Viðareiði sigur frá eini ólavsøkuferð miðskeiðis í níttjandu öld. Omma hansara, Elsa úttan av Kirkju, var við í ferðini

Frá ommu síni, Elsu Joensdatter, hevur Jógvan Heinesen á Viðareiði hesa frásøgn frá eini ólavsøkuferð, ið omma hansara var við til 1850-unum.

Jógvan greiðir soleiðis frá: Av tí at Fugloyggjin ikki var sjálvbjargin við torv, varð tað neyðugt og eisini vanligt hjá fuglingum at fáa torvheiðar til láns í Svinoy. Hetta summari høvdu fuglingar verið í Svinoy og arbeitt torv. Í torvtíðini høvdu fuglingar og sviningar lagt saman ráð um at gera eina ólavsøkuferð í felag.

Ólavsøkaftans morgun varð áttamannafarið »Hin Stóri á Kleivini« flotaður á Kirkju. Við í ferðini vóru bæði konufólk og mannfólk úr Fugloy. Tey fóru av Kirkju suður gjøgnum Svinoyarfjørð og løgdu at við Eiði í Svinoy. Her komu sviningar umborð. Omma segði, at mannfólkini vóru átta í tali, eitt til hvørja árina og síðani vóru konufólk við í ferðini.

Tá lagt varð frá landi í Svinoy gekk leiðin suður eftir. Komin suður fyrri Barmin á Borðoyinni, sóu teir ein bát, ið lá nakað nærri landi og hevði upp á mastur. Talan varð um »Uppsalabátin«, sum lá har við eini stórari grind, og uppsalamenn komu beinan vegin at borðið. Teir báðu fulgoyarbátin fara at landi á Norðoyri at geva grindaboðini og at seta konufólkini av. So varð gjørt. Ólavsøkuferðin varð gloynd.

Meðan grindaboðini fóru runt, róku »Hin Stóri á Kleivini« og »Uppsalabáturin« grindina inn á Borðoyarfjørð, har hon varð goymd fyribils, til so nógvar bátar varð komin, at farast kundi undir raksturinn. Grindin varð rikin á vánna í Klaksvík og legði beinini har. Ólavsøkukvöld vóru allir grindamennirnir og alt ólavsøkuferðalagið úr Fugloy og Svinoy til grindadans í Útistovu í Vági.

Viðari greiðir Jógvan frá, at

frá grindadansinum í Útistovu í Vági, kundi omma hansara serstakliga minnst ein mann, ið var norðan úr Eysturoynni. Hann var annaðhvørt úr Funningi ella frá Gjógv. Einsamallur kvað hesin eystringur Reginsmið og Brynhildartátt, ið tilsamans eru sløk 500 orindir, og hon beit merki í, at røddin varð óbroytt, frá tí at hann kvað tað fyrsta orindi til hann kvað tað seinasta.

Elsa Joensdatter var ættað av Reyni úttan av Kirkju. Hon varð fødd í 1835 og giftist í 1866 við Jógvan Heinesen vanliga róptur Heina-Jógvan á Viðareiði. Elsa doyði 97 ára gomul í 1933.

Um Elsa annars nakrantíð var í Havn á ólavsøku visti ommusonurin Jógvan ikki, men her visti kona Jógvans, ið er ættað av Velbastað, og sum kom til Viðareiðis í 1932 meðan Elsa enn var á lívi, at Elsa hevði sagt fyrri sær, at hon bert einaferð hevði verið á Velbastað og var hetta í

sambandi við eina ólavsøku.

Allar ólavsøkuferðirnar hjá Elsu eru sostatt ikki, eins og hendan eina, avbrotnar av grindaboðum og endaðar í grindadansi í Útistovu í Vági.

Á ólavsøku í 1920

Jógvan Heinesen, sum fyllir 77 seinni í hesum ári, var sjálvur fyrri fyrstu ferð á ólavsøku í 1920. Hann var tá 20 ára gamal og var til skips við »John Brown« úr Vestmanna. Jógvan sigur, at teir skuldu til fiskiskap á Eysturlandinum, men biðaðu

við at fara til ólavsøkan hevði verið. Vit lógu á Havnini við skipinum um ólavsøkuna og silgdu dagin eftir ólavsøku. Jógvan heldur annars, at bæði Havnin og ólavsøkurnar eru nógvar broyttasr síðani tá. Vit dansaðu í avhaldinum, sigur Jógvan, sum annars ikki minnst nakað serligt frá tí ólavsøkuni.

Jógvan greiðir frá, at hann 15 ár seinni var á ólavsøku fyrri aðru ferð, og frá tí ólavsøkuni kann eg minnst, at tá eg ólavsøkaftan kom niðan ímóti Sjótleikarhúsinum, kvóðu broðurnir Antanis og Janus Sørensen úr Húsavík eina feroyska visu, sum eg ikki hevði hoyrt áðrenn og sum eg heldur ikki havi hoyrt síðani. Eg minnst bert ein mann, ið tók undir, og var tað Jóannes bóndi í Kirkjubø.

Annars veit Jógvan Heinesen á Viðareiði onki um, at viðingar hava gjørt serligar ólavsøkuferðir, men tó leggur Jógvan afturat, at hann ofta hevur verið burtur við skipi um ólavsøkumundið. Tað vanliga hevur óivað verið, sigur Jógvan, at fólk er farin av Viðareiði við postbátinum til Klaksvíkar og víðari úr Klaksvík við rutuni.

Ongantið á ólavsøku

Í Norðoyggjum hittu vit eisini Kaj Simonsen á Kirkju. Vit spurdu Kaj, um hann visti frá nakrari ólavsøkuferð at siga, og Kaj, sum fyllir 68 ár í summar, svarar, at hann sjálvur ongantið hevur verið á ólavsøku.

Kaj Simonsen leggur afturat, at fuglingar hava onki gjørt av at vera í Havn til ólavsøku, og minnst hann bert einaferð á sínum ungu árum, at fuglingar, einir fimm-seks í tali, mannaðu bát til Havnar á ólavsøku.

Stíllurin yvir Ólavsøkuna ikki tann sami

Dagmar Joensen-Næs úr Miðvági var á nærum hvørjari Ólavsøku í gott háltundrad ár. Hon er nú 81 ár og býr á Ellisheiminum í Vágum. Dagmar var fyrstu ferð á Ólavsøku í 1910.

—Eg var tá 14 ár og lá á hospitalinum, men pápi mín kom út á hospitalið eftir mær við báti fyrri at visa mær »severdigeitirnar« í Havn. Tann stórsta severdigeitir var at siggja butiskvindeyga hjá Ludvig Poulsen og tað var mitt stórsta upplivsi fyrstu Ólavsøkuna, sigur Dagmar.

Hvi fóru fólk á Ólavsøku?

—Einahelst fyrri at hitta skyldfólk og kenningar. Fyrr var ikki so einfalt at ferðast millum byggdir fyrri ikki at tala um oyggjarnar. Fólk hittast nærmast bert hesu eina ferðina um árið.

Í hesum sambandi minnst eg væl hvussu rørandi tað var at siggja gamlar menn hálsfevntast á gøtunum.

Hvussu ferðaðist tygum til Havnar á Ólavsøku?

—Smyril sigldi bert einaferð um mánaðin vestur í Vágar. Tað mundi vera seinast í mánaðin-

um, tí oftast fór eg vestur aftur við honum dagin eftir Ólavsøku. Men ferðin suður var long.

Fyrst gingu vit til Fútaklett, síðani við báti til Kvívíkar. Úr Kvívík varð gingið til Kollafjørðar so aftur í bát til Havnar.

Lætast var at fara við báti úr Miðvági beinleiðis til Havnar, men so skuldi ein eisini vera vinur við keypmann, ið átti bát.

Gistu í Mettustovu

—Eg og systurnar gistu hjá Vilhelminu Effersee í Mettustovu. Hon hevði ein mótahandil, ið varð nógv vitjaður av teimum ungu kvinnunum. Serliga minnst eg teir vøkru hattarnar, ið vóru til keyps. Tær ungu genturnar høvdu eisini høvi til at fáa hattarnar pyntaðar á Ólavsøku.

Hvat minnst tygum frá teimum fyrstu Ólavsøkunum?

—Frá skránni minnst eg best kappsvimjingina á Eystaru Vág og sjónleikarnar.

Tað var ein ógvuliga vældámdur prestur, Absalon Joensen, ið stílaði fyrri kappsvimjingini.

Í Gundadali var fólkafundur og fótibóltur, men Gundadalur lá so uttarliga í býnum tá, at tað var ein heilt onnur ferð, so har kom ein sjáldan.

Móti kvöldi fór eg altíð til sjónleikirnar hjá Rasmus Effersee: »Hjá Dalabóndum, Magnus og Best man vera sum er«. Tað vóru góðir sjónleikir, ein goymur teir ikki aftur, og eg haldi, at tað er stóru saknur á sjónleiki á Ólavsøku, nú á døgum.

Um kvöldið varð dansað í trimum støðum. Í klubbanum og Losjuni var enskur dansur og feroyskur dansur í Avhaldshúsinum. Vit dansaðu til langt út á morgunin, ofta so leingi, at ein fór beinleiðis úr dansinum umborð á Smyril heimaftur.

Munur á Ólavsøkuni

fyrir og nú? Dagmar heldur at stíllurin yvir Ólavsøkuna var betur fyrr. M.a. greiðir hon frá, at fólk fóru í bestu stásklæðir til sjónleik, dans o.t.l.

—Ja, tað var líka sum meira hátíðarligt, ein sá t.d. ikki fólk drukkin úti á gøtunum.

—Veðrið var oftast ógvuliga

gott, so stemmningurin var góður, tá vit samlaðust úttan fyrri gamla bókhandil fyrri at hoyra G.H.M. spæla — teir spældu fleiri ferðir hvørja Ólavsøku.

—Men, endar Dagmar, alt var ikki bara gott, her hugsi eg um stættarmunin. Vanligt var, at bóndurnir og børn teirra hildu seg fyrri seg sjálfvan, hetta var galdandi allar staðir, sjálvst í dansinum.

e.j.

